

A szájamért nem fontak – mondja – így mondogatták régebb azokra az emberekre, akik sokat tudtak beszélni. Ennek is köszönhető, hogy ilyen sok mindennel foglalkozik.

Éppen a pajtába megy délben, hogy megtisztítsa a tehenek alját, s ebédet is adjon a jószágoknak. Vele tartunk mi is, és **Ani**, Kovácsék kutyája. Igazából Anonimusz, de a családnak csak Ani. Kölyök még, puha szőrű, és erősen jó játék neki a cipőfűzőnk.

A tehenek mind „anyakönyvezve" vannak, születésnapjuk a névnapjuk is egyben, a naptár szerint kapják a keresztnevüket. Virág a kivétel, mert őt vásárolta a gazda, a többi három itt született: Etel, Dorottya és Eszti.

A két boci, Henrietta és Brúnó, még ketrecben vannak, de már nem sokáig, mert napokon belül születik a harmadik borjú, s akkor Henriettát be kell vezetni a nagybetűs életbe, vagyis jászol mellé kötni – magyarázza a gazda – mert hármuknak már szűkös a sarokban.

Kovács gazdának a pajtában áll a limousin-ja,

négy lábon. Az egyik tehén ugyanis **húsmarha és tejelő keverék**, ő Brúnó édesanyja. Megszenvedtek a születésnél, három ember kellett egy órán át húzza, hogy világra jöjjön, mert

nagyra nőtt az anyaméhben.

Onnan lehet tudni, hogy órákon belül ellés lesz, hogy a tehénnek beszakad a farka töve – mutatja Karcsi a másik állaton.

„Van ez a gödör itt a farka tövénél, amikor ez az ín annyira meglazul, úgy mondják, bészakad a farka töve, és kifényesedik, megtelik a tőgye, akkor 1-2 órán belül kell borjúzzon a tehén. A feleségem szokta kiszámolni a dátumot, 285 nap a vemhesség, vezetjük az ondózási dátumtól. Az ünőborjú vagy napra pontosan meglesz, vagy hamarabb, a bikaborjú inkább később születik."

A tehenek idén otthon maradnak, nem mennek a csordával. „Nincs elég hely, hogy szabadtartásban legyenek, ezért néha az udvarra kiengedjük, megtáncolják magukat, ami olyan, összetörik, s akkor mennek vissza. Én azzal magyarázom, hogy itthon jobban tejelnek, de az is igaz, hogy nehéz reggel 5 órakor felkelni, ha az ember egy lakodalom után későn fekszik le, a csorda pedig 6-kor már indul – vallja be Károly – a fiam még egy évet külföldön lesz, fiatal koromban én sem szöktem neki a gazdálkodásnak, abban reménykedek, hogy az idő

kicsit eltelik, észreveszi, hogy van, ahol."

Az istállónak is azért van két bejárata, hogy a kertből is meg lehessen közelíteni, ahová a fiúnak építettek házat – jegyzi meg viccesen.

Egyedül nem menne

Úgy tűnik, **Borzsovában szeretik a szépet**, nem csak a kapun van faragott tulipán, az istálló és csűr frontját is esztergált díszlécek borítják, a motívumot Károly nagyanyjának tornácáról lesték.

A csűrnek a kieresztésébe – így mondták régebb – a hattyúsarjút, vagy a második sarjút rakták, mivel az késő őszi, nincs ideje kiszáradni, és ott egész télen fújja a szél, nem tud összemelegedni. A régi csűrnek is így volt, én így akartam, hogy maradjon meg – magyarázza a tulajdonos.

Reggel és este Károly látja el az állatokat, de ha másfelé hívja a kötelesség, a felesége bármikor felváltja a munkában. Ilyen pedig bizony megesik néha, mert Károly minden temetésen, lakodalmon, táncos és zenés eseményen ott van, a gyerekeknek hetente egyszer táncot oktat, citerazenekart alapított, tagja a férfikórusnak, **régebb színjátszó csoportot is vezetett** .

„Itt nálunk összhang van, nincs olyan, hogy ő nem megy az istállóba. Nincs olyan, hogy az én dolgom, vagy a te dolgod. Együtt vagyunk, s amit meg tudok csinálni, azt megcsinálom. Egyedül nem bírnám ezt a sok dolgot, a történelemben is minden nagy ember mögött ott állt a nő. Egyik a másik nélkül nem tud meglenni."

Csirkekatasztrófa

Hogy ne unatkozzon a gazda, **csirkéket is keltet**, most csak 18 van, plusz feleannyi tyúk, mert 22-őt a róka megevett, egyik-másik előkerült, melyik fej nélkül, melyik láb nélkül, a többit eltűntnek nyilvánították. A ház előtt még kartondobozban laknak a gyöngytyúkok, vagyis csibék.

Egy gyenge kutyát megérnek, mert olyan zajt csapnak, ha valaki bejön, és a levesben is

finomak – árulja el a gazda, akkorákat tojnak, mint a liliputi. Egyébként az is volt az udvaron, Pityu és Róza, egy lakodalomban ráadásként adták. A kicsikakas addig dolgozott, a nagy tyúkokat meghuncutkodta, s azokból lett olyan faj, hogy egész évben tojnak – tudjuk meg a titkokat.

Kovács Károly sokoldalú ember, a kultúrát és a hétköznapi munkát szereti egyensúlyban tartani, benne jól megfér a néptáncos és a géplakatos, de még a mészáros is.

„Én '76-ban felvételiztem az akkori Matek-Fizika Líceumba, a mostani Márton Áronba, aztán tizedik osztálytól faipari líceumba, erdészeti szakra kerültem. Érettségiztem, s lettem géplakatos. Beálltam a faipari líceum néptánccsoportjába, onnan bekerültem az akkori Hargita együttesbe. Az félprofi volt, tehát munkahelynek számított. A tánc s a kultúra irányt adott erősen, mikor '82-ben a Zsil-völgyi turnéra mentünk, egyik előadás után egy nénike odajött, a nyakamba borult, kezdett sírni, azt mondja: az Isten áldja meg, **negyven éve eljöttem Csíkszépvízről s ilyent azóta nem láttam**. De ahhoz, hogy tudjál kultúrázni, amellett a kenyeret meg kell keresni valahogy. Ha temetés van a faluban, én aznapra programot nem csinálok, hétvégén vőfélykedek, amellett a rokonság, s az ismerősök a disznóvágást rám bízzák.

Most már **csak akkor táncolok, mikor kedvem van**, vagy ha a feleségem felkér. Annak idején a komaasszonyokat körbetáncoltattam, de volt tizenvalamennyi, egy éjszaka az elég volt. Mondják, Karcsi, mostanában nem táncoltatsz. Igen, mondom, hogy ne legyen cirkusz, mert ha egyet megtáncoltatok, a másik 12 megharagszik."

A borzsovai gazda naponta 30-40 liter tejet ad a szépvízi Csengő szövetkezetnek, de ezen kívül a szomszédok is az ő tejét isszák, **cserébe pedig szalonnát, pityókát, szénát adnak**.

„Például Attila, a szomszéd most kaszál a kertben, én elhozom a szénáját, kiszámoljuk, hogy az mennyi érték, s tejben kapja meg." De hasonlóképpen oldja meg a mezei munkát is Károly, amíg ő másnak kaszál, addig az ő szénáját gyűjti be valaki, akinek megvan a gépezete hozzá.

A tejnek ugyan nem vastag az ára

– mondja – de azért valami csak jön belőle. Nem is az a lényeg, örököltünk egy kicsi földet, amit verítékkel megvásároltak az elődeink, azt nem kéne elkótyavetyélni. Az ember reménykedik, hogy hátha jövőbe jobb lesz, jobban megéri, de inkább az ősök iránti tiszteletből csináljuk – magyarázza.

Aki állatot tart, az össze van vele nőve – fogalmaz Károly – érdekes viszony alakul ki közöttük.

„Néha belerúgsz, amikor belöknek a jászol mellé, de utána megbánod, s megsimogatod. Édesapám mondogatta, ha az állatot megkötted, adjál neki enni. S ha nem tudsz enni adni, csapd el, hogy keresse meg magának. Nem csak azt kell nézni, hogy engem az állat szolgáljon ki, mert abból élek. Ha egyszer megszületett, ha tejel, ha nem, itt van. Ezek olyan értékek, amit pénzben nem lehet felmérni."